

**R. P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère <1543-1623>

Mogvntiæ, 1617

Cap. 36. De quæstione, cuius damno pereat, aut deterioretur res in
commodato,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78477)

ta legis. Secunda est, vt commodatarius teneatur commo- datum restituere tempore prestituto, ex eadem lege, §. Rem tibi, & ex lege De restituendis; Cod. De commodato. Tertia est, vt eamdem rem numero restituere teneatur, ea enim est aliena: cum in ipsum non sit translatum illius domini- um, sed tantum usus, iuxta antedicta num. 468. in fine. Quo- d fit, vt inuito domino retineri non possit. Quarta, vt teneatur rem commodatam restituere, non factam deteriorem dolo, aut culpa sua ex lege Eum qui, & lege In rebus, §. Siue autem, ff. Commodati. Quinte est, vt teneatur rem com- modatam seruare eadem cura & diligentia, qua res suas, ex cit. lege Si vt certo, §. Quod vero senectute.

472.

Quod attinet ad actiones quae ex commodato oriuntur, commodanti, & haeredibus ipsius competit, vt cogere possit commodatarium, & haeres ipsius, restituere rem eamdem numero: sique ea sit facta deterior, praestare eidem commo- danti, quod intercessit, sius. Item si conuentum sit inter con- trahentes, vt res certo loco & tempore redderetur: compellere possit commodatarium tale pactum seruare: aut alio- qui damnum soluere, ex lege Si vt certo, in principio, ff. Commo- dati. Commodatario vero competit, vt ipse, vel haeres ipsius possit iure petere restitui sibi totum damnum quod passus est ex eo quod res commodata, sit ei ablata ante illius usum ex pretium. Item petere sibi solui expensas quas in re commodata caranda, vel rescinda maiores fecerit, neces- sario factas, ex lege In rebus, §. Possunt, ff. Commo- dati. Ac demum petere, vt commodans resarciat damnum, si scienter rem vitiosa commodauerit, ex ead. lege §. Item.

C A P V T XXXVI.

De questione, cuius damno pereat, aut deterioretur res in commodato.

S V M M A R I V M.

- 473 Praenotanda ad questionis propositae explicati nem.
- 474 De qua culpa commodatarius teneatur.
- 475 Quatenus commodatarius teneatur de casu fortuito.
- 476 Ad quid teneatur qui res proprias praefert commodatae hae- que eideo an d. siem ern.
- 477 Cui pereat commodatum, dum perit in manu tertij, per quem remisitur.
- 478 Qui rem precario accepit, si ea pereat, teneatur de dolo tantum, & lae a cu pa.

473.

PRÆNOTANDUM est, commodatum, est plerum- que fiat tantum in bonum commodatarij; aliquando tamen fieri in bonum tantum commodantis, & aliquando in bonum vtriusque. Deinde tria esse propter quae cenferi possit commodatarius teneri rei commodatae iacturam resarcire, si ea pereat, vel deterioretur; nempe dolum, culpam, & casum fortuitum, de quibus satis multis egimus in praeced. cap. 8. atque culpam esse triplicem, latam, leuem, & leuissimam, quarum definitiones tradidimus lib. 10. cap. 1. num. 18. Denique, vt Sylu. ex Bartholo habet in verbo com- modatum, sub finem, quosdam esse casus, qui de facili non accipiunt sine culpa, vt incendium, vel furtum in propria do- mo: quosdam vero, qui vt plurimum accidunt sine culpa, vt incurfus hostium. In hisque praesumi culpam abesse, non item in illis: ita ut commodatario incumbat probare in eis casum fortuitum, in aliis non incumbat.

474.

QUIBUS POSITIS, sequentes conclusiones ad propo- sitae questionis explicationem statuuntur. Prima, si com- modatum fiat in gratiam tantum commodanti, vt cum spon- sus commodat sponso ornamenta, vt ad eum accedat ornator, commodatarius non nisi de dolo, aut culpa lata, que do- lo equiparatur, teneri, iuxta legem Si vt certo, §. Sed interdum, ff. Commodati. Sin tantum in gratiam ipsi- usmet commodatarij, teneri de dolo, & omni culpa etiam leuissima, per Cap. vnicum De commodato. Si de- nique in gratiam tam commodantis quam commodata- rij, vt si commodata sint vasa ad excipiendum in hospitio communem amicis, vtriusque nomine, teneri eundem commodatarius de culpa lata, & leui, non de leuissima, iux- ta legem In rebus, ff. Commodati Vide regulas in memo-

ratō cap. i. consequenter traditas. Et aduerte ista accipienda esse, spectata contractus natura: quia si aliter conuentum sit, standum erit pacto, ex lege Contractus, ff. De regulis iuris. Praeterea si commodatarius paciscatur, vt de dolo solummodo teneatur, quantumvis commodatum in ipsum tantum gratiam celebratum sit: non erit ad aliud compellendus, iux- ta citatum §. Sed interdum. Quod si pactum fiat ne commo- datarius damnum ex ipsius dolo proteniens soluere teneatur, tale pactum non erit ratum, iuxta legem In commo- dato, ff. Commodati, & citatam legem Contractus, quia id contra bonos mores est, & contra naturam commodati.

SECUNDA conclusio est. Commodatarius non teneri de casu fortuito, nisi contrarium deductum sit in pactum, iuxta legem primam, Cod. De commodato: aut nisi is usus sit re commodata aliter quam concessa sibi fuerit; aut denique nisi ex illius mora restituti tali casus euenierit. Quae omnia habentur in Cap. vnico De commodato, & procedunt, quantumcumque res commodata tradita sit estimata: quia talis estimatio non fit ad transferendum omne pericu- lum in commodatarium, sed solum vt sciatur rei pretium, in casu quo res commodata ex toto, aut ex parte perierit. Quod si res commodata, eodem modo peritura erat, quan- tumcumque commodatarius non fuisset in mora, aut non fuisset re aliter usus, quam sibi concessa erat: ipse idem com- modatarius non tenebitur ad illius restitutionem: sed solum ad satisfactionem aestimationis usus rei, ultra eum ad quem commodata fuit: aut etiam lucri quod sorte domino eius- dem rei cessauerit, aut damni quod emerit ob talem mor- tam. Ratio est, quia commodatarius non teneretur plus ei- dem domino, quam fuerit illi causa damni, ratione illius morae, aut usus non concessi. Quando autem res eodem modo erat peritura suo domino, com- modatarius non fuit causa cur in damnum eiusdem domini perierit.

TERTIA conclusio est: Quod si commodatarius non possit simul seruare res proprias, & rem commodatam: illas- que huic praeferat, & sic fiat vt casu fortuito, ea ipsa pereat illis saluis: quod, inquam, ad restitutionem minime teneatur, si res sit commodata tantum in gratiam commodantis, vel in gratiam vtriusque: quandoquidem, ceteris paribus, quisque potest res proprias alienis praefere: teneatur autem, si commodata sit in gratiam tantum commodatarij: quia contentanum est vti se caueat, ne alter ex collato sibi bene- ficio detrimentum capiat. Quanquam si res propriae essent longe pretiosiores, & digniores re commodata, non videbitur teneri hanc illis praefere: quia nemo teneretur subire da- num maius, vt auertat alterius damnum minus. Sed aduerte quod si in tuum solius commodum rem habeas commo- dato, iacturam illius debeas tunc quoque compensare: quia il- lam petens in tuum duntaxat commodum, tacite obligas te ad illius conseruationem diligentissimam: quod non obstat quidem, quin res tuas eidem praeferas, sed ita vt animum habeas compensandi deperditam: prout teneris saltem ex quadam gratitudine, quae postulat vt tuum benefactorem velis seruare, in omnem. Non vero ex iustitia, quae patitur vt res suo domino pereat, non alteri, qui nullo modo sit in culpa, vt supponimus de commodatario in proposito casu. Pluribus hac de re agentem Molinam qui vult videat in memorato tract. 2. disput. 297.

QUARTA conclusio, quam ipse Molina tractat in po- steriore parte eiusdem disputationis, est. Commodatarius, si commodatum remittit per seruum, vel nuntium quem ad illud repetendum dominus miserat non teneri resti- tuere, si vel culpa, vel dolo eiusdem serui, aut nunciij, vel casu fortuito perierit, ex lege Eum qui §. Sed et si, & lege Si mei causa, & lege Argumentum, ff. Commodati. Immo in vniuersum si commodatarius non commisit culpam, quae ex pacto, vel alia de causa vitare tenebatur, res quae perit non ei, sed domino perit. Id enim commune est omnibus con- tractibus, in quibus dominium non transfertur, vt nota- tum est a Panorm. ad Cap. Significante, nu. 8. De pignorijs, & a Nauar. in Enchir. cap. 17. nu. 187. Qui addunt secus sentendum esse, quoad contractus in quibus dominium transfertur, quales sunt ij de quibus egimus antea. Nimirum, et am si abique culpa vili, adeoque casu fortuito pereat res, pereat ipsi mit- tenti: non autem ei cui facienda est restitutio, prout constat

REG
PRA
FOR
E

Et ita si quis ab aliquo qui pecuniam mutuo dedit ei, equum accipiat commodato ad redendum in patriam, à latronibus casu fortuito spoliatu fuerit, non tenebitur (nisi aliter convenitum sit) damnum equi refarcire: pecuniam autem mutuo acceptam restituet. Ratio est, quia cum celebratus fuerit contractus commodati quoad equum: & mutui, quoad pecuniam, dominium equi non fuit translatum, ideoque damno commodantis perit, pecuniæ vero mutua: & dominium translatum fuit in mutuatarium: & ideo illi perit, non mutuantii.

Cæterum si creditor (ex quocunque contractu debetur) designasset aliquem, per quem debitum ei mitteretur; tunc si ipsum periret postquam eidem designato traditum esset, periret creditor: quod expresse quoad commodatum, habetur ex paulo ante citatis legibus. Secus esset vero, si creditor mitteret nuntium ad debitorem, qui dicat ei ut Commodatum remittat: non dicat autem ut per ipsummet remittat. Nam tunc non magis excusabitur debitor ei tradens commodatum, si pereat ante quam venerit ad manus creditoris; quam si id tradidisset cuicumque extraneo. Et ratio est, quia nuntius ille solum fuit destinatus ut debitorem ipsum morderet, mittendum esse commodatum, non vero ut per eundem moneretur mitteretur.

Sed quid si creditor convenisset cum debitore, ut pecuniam quam ei debet, mittat per aliquem qui gesserit certum signum, & alius id audiens, signum assumat, pecuniam que petat, & cum ea fugiat, cuiam illa peribit? Respondendum est distinctione. Si enim debitor manifestavit illud, quod convenerat inter ipsum & creditorem; idque fuit occasio, ut alius dicta ratione fingeret, peribit debitori. Si vero creditor idem manifestavit, vel dum ambo inter se convenirent, tertius præteriens, aut assistens illis, id audiuit, probabile est quod debeat perire creditor: quia taliter paciscendo, ipse occasionem dedit, ut pecunia periret, fuitque contentus, ut debitum sic ei solueretur.

QUINTA conclusio est, eum qui rem precario accepit, si ea pereat, aut deterioretur, teneri non tantum de dolo (quod Sylvest. sentit in verbo Commodatum quest. 8.) sed etiam de lata culpa, ut idem melius indicat in verbo Precarium, quest. 2. secutus Panorm. ad cap. Precarium, nu. 14. De precario. Et ita expresse habetur ex lege Quæsitum, §. Eum quoque, ff. De precario: ubi dicitur, dolo de quo teneris qui precario accepit, contineri culpam dolo proximam: quæ quidem est lata culpa.

Quod si obiciat, antea generaliter dictum esse in contractu qui solum fit in gratiam recipientis, ipsum recipientem teneri ex levi, & leuissima culpa. Respondetur, optimo iure exceptum esse precarium ab illa generali regula: quia licet ipsum sit in solum bonum recipientis, est tamen reuocabile pronu & arbitrio concedentis: quæ causa sufficiens esse potest, cur habenti precarium imputetur solum dolus & lata culpa. Nam leuem culpam imputare sibi debet concedens precarium (cum illud potuerit libere reuocare quoties vellet) & multo magis leuissimam, ac casu fortuitum. Adverte autem accipientem aliquid precario non teneri de casu fortuito, iisdem exceptionibus esse restringendum, quibus antea in secunda conclusione habitum est restringendum esse simile dictum de accipiente commodato. Nam precarium species quedam est commodati: neque datur ratio ob quam oporteat aliud de eo sentire hac ex parte, quam de cæteris commodatis.

CAPUT XXXVII.

De modo quo commodatum finitur.

SVMMARIVM.

- 479 Non tenetur qui rem commodato accepit, eam reddere ante terminum sibi præfixum.
- 480 Qui precarium accepit absolute, potest illud reuocare quoties ei placuerit.
- 481 Quatenus aliter quam voluntate concedentis, censendum sit precarium finiri.
- 482 Ad quas impensas rei commodata tenetur commodatarius.

483 Quatenus commodatarius possit rem sibi commodatam retinere loco compensationis alicuius debiti.

484 Quæ accidunt rei commodata, simul cum ea commodata censentur.

485 Vbi res commodata a resituenda sit, distinctione explicatur.

VM proprie dictum commodatum sit, quo res ad certum tempus commodatur, & improprie dictum seu precarium, quo res conceditur quandiu voluerit is qui concessit (prout notauimus in nu. 470.) certum est illud finiri lapsu termini constituti, hoc vero voluntate eius qui rem concessit. Sed sunt quædam dubia quorum explanationem subiicere oportet.

PRIMUM EST, an qui ad certum tempus expresse, vel tacite rem commodato accepit, teneatur ante idem tempus finitum expolente commodante statim illam ei tradere: Ad quod respondendum est negative, quia commodatarius ex vi contractus, ius habet commodatum retinendi interim dum durat tempus ad quod concessum est; ex Cap. vnico, De commodato. Vnde si contra ipsius liberum consensum, commodans rem ei eripiat, iniustitiam committet: tenebiturque ad interesse, & ad damna inde subsecuta, iuxta legem In commodato. §. Sicut, ff. Commodati: Quod notans Angelus in verbis Commodatum num. 4. addit; quod si commodans simile detrimentum passurus esset, nisi ante lapsum terminum rem commodatam haberet, tunc possit sine peccato sibi resumere. Sed Nauar. in Enchir. c. 17. n. 182. existimat, quod et si ante commodatum factum possit quis re sua sibi prouidere, postquam tamen ipsum factum est, etiam si ex mera liberalitate processerit, iam tale quid non esse ei licitum propter ius commodatario quæsitum per commodationem.

Quæ opinio plane videtur anteferenda, si commodans præuiderit, aut timerit securum detrimentum, & nihilominus rem commodauit: tunc enim visus est se liberaliter exponere ei periculo. Quinimo etiam si commodanti post traditam rem commodatam, grauis & inopinata necessitas superueniat, adhuc stare potest Nauarri sententia: quoniam commodans, per traditionem rei commodatæ translatus in ius illius in commodatarium, vnde reuocari non potest: sicut nec possit illius dominium, si per donationem facta traditione rei ipsum esset translatum. Non est tamen negandum, quin si commodanti inopinata, & vrgens occurrat necessitas rei commodatæ antequam illam tradiderit, minime compellendus sit eam tradere, quantumcumque sequatur inde aliquod damnum ei cui promissa est, siquæ promissa non esset, aliunde sibi prouidisset, damnumque vitasset. Nam promissio non extenditur ultra mentem promittentis: sed in ea inest tacita cõditio, dummodo tempore adimpletionis non superuenerit talis mutatio rerum, quæ si prænosceretur, nullo modo promitteretur. Quod à Seneca notatum approbat D. Thomas 2. 2. quæst. 110. art. 3. ad 5. Vide Ludouicum Molinam in memorato tract. 2. in posteriore parte disputationis 294.

SECUNDVM DVBIVM EST, an res quæ commodato minus proprio, hoc est, precario datur, possit reuocari à commodante quotiescumque ei placuerit? Ad quod respondendum est, posse quidem absolute, ut ante attigimus: & patet ex lege 2. ff. De precario: cui consonat textus in cap. finali; De precariis. Idque procedit, ex Payor. ad id. m. cap. 3. & 4. & Couar. lib. 3. var. r. solut. cap. 15. in principio, etiam si appositum fuerit pactum de ea non reuocanda: quandoquidem tale pactum nullum est: ut pote contrarium naturæ precarij, & bonis moribus, cum non liceat rem alienam possidere inuito domino, ut argumentatur Celsus Iurisconsultus in lege Cum precario, ff. De precario. Existimandum tamen non esse (ut recte ibid. docent Panormit. num. 13. Couar. nu. 6. itemque Angelus, & Sylu. in verbo Precarium) quod ita ad libitum concedentis reuocari possit precarium, ut in continenti id faciat absque rationabili causa; & cum damno eius cui illud concessit. Nam concessio precarij est beneficium, quo iuari oportet accipientem, non decipi. Quare si nulla in contrarium superuenerit causa rationalis, alicuiusmodi tempus iudicio prudentis, ad usum concedendum est ei qui rem precario accepit. Quamquam si reuera dolus absit, nec vllum alteri oriatur in commodum, cui ex charitate obuiandum sit; non videtur condemnandus ille, qui absque causa precarium ipsum statim reuocauerit, cum in eo vtatur iure suo.

INAL
EXIS
P. P. P.
V